

Sygn. akt **II AKa 115/14**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Żelazowski
Sędziowie:	SA Grzegorz Chojnowski (spr.) SA Stanisław Stankiewicz
Protokolant:	st. sekr. sądowy Jorella Atraszkiewicz

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej del. do Prokuratury Apelacyjnej

Janiny Rzepińskiej

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2014 r. sprawy

Z. S.

z powodu apelacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim

z dnia 25 marca 2014 r., sygn. akt II K 171/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę Z. S. przekazuje Sądowi Okręgowemu w Gorzowie Wielkopolskim do ponownego rozpoznania.

Stanisław Stankiewicz Maciej Żelazowski Grzegorz Chojnowski

Sygn. akt II AKa 115/14

UZASADNIENIE

Z. S. został skazany prawomocnymi wyrokami :

1. Sądu Rejonowego w Będzinie z dnia 13.11.2002r. w sprawie o sygn. II K 1172/02 za czyn z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 279 §1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełniony w dniu 08.05.2002r. na karę 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności.
2. Sądu Rejonowego w Katowicach z dnia 04.11.2004r. w sprawie o sygn. III K 1118/03 za czyn z art. 286 §1 kk w zw. z art. 297 §1 kk w zb. z art. 270 §1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 64 §1 kk popełniony w dniu 26.03.1999r. oraz za czyn z art. 13 §1 kk w zw. z art. 286 §1 kk w zb. z art. 297 § 1 kk w zb. z art. 270 §1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełniony w dniu 01.04.1999r., a następnie przy zastosowaniu art. 91 §1 kk na karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

3. Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej z dnia 03.02.2010r. w sprawie o sygn. II K 1485/09 za czyn z art.13 §1 kk w zw. z art. 279 §1 kk w zw. z art. 64 § 2 kk popełniony w dniu 01.06.2009r. na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

4. Sądu Rejonowego w Sosnowcu z dnia 04.04.2011r. w sprawie o sygn. XI K 163/11 za czyn z art. 279 §1 kk w zw. z art. 64 §1 kk popełniony w dniu 18.02.2010r. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 3.

5. Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 12.09.2012r. w sprawie o sygn. II K 90/09 za czyn z art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 23.01.2004r. o systemie monitorowania i kontroli jakości paliw i biopaliw ciekłych w zw. z art. 4 §1 kk popełniony w dniu 06.09.2005r. na karę 1 roku pozbawienia wolności.

6. Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 18.10.2012r. w sprawie o sygn. II K 211/08 za czyn art. 54 § 1 kks w zw. z art. 37 §1 pkt. 1 kks w zw. z art. 6 §2 kks popełniony w okresie 16.06.2005r. do 02.08.2005r. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności.

7. Sądu Rejonowego w Chrzanowie z dnia 01.02.2013r. w sprawie o sygn. II K 119/13 za:

- czyny z art. 77 ust. 2 ustawy z dnia 29.09.1994r. o rachunkowości przy zastosowaniu art. 91§1 k.k. popełnione:

a) w dniu 15.07.2008

b) w dniu 15 lipca 2009r.

c) 15 lipca 2010r.

d) 15 lipca 2011r.

e) 15 lipca 2012

na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności zobowiązując skazanego do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie,

- oraz za czyny z art. 79 ust. 4 ustawy z dnia 29.09.1994r. o rachunkowości przy zastosowaniu art. 91§1 kk popełnione:

f) w dniu 15.07.2008

g) w dniu 15 lipca 2009r.

h) 15 lipca 2010r.

i) 15 lipca 2011r.

j) 15 lipca 2012

na karę na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności zobowiązując skazanego do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie.

Na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 3 k.k. w zw. z art. 91 § 2 k.k. w miejsce orzeczonych jednostkowych kar ograniczenia wolności wymierzono karę łączną 8 miesięcy ograniczenia wolności zobowiązując skazanego do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim wyrokiem łącznym z dnia 25 marca 2014 r. :

I. na podstawie art. 569 §1 k.k., art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k., 87 k.k. połączył orzeczone wobec skazanego Z. S. wyrokami opisanymi wyżej:

- w pkt. 1 i 2, tj. Sądu Rejonowego w Będzinie o sygn. II K 1172/02 i Sądu Rejonowego w Katowicach o sygn. III K 1118/03 kary pozbawienia wolności i wymierzył karę łączną w wymiarze 2 lat pozbawienia wolności,

- w pkt. 3, 5, 6 i 7 a,b,f,g tj. Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej o sygn. II K 1485/09, Sądu Rejonowego w Wołominie o sygn. II K 90/09, Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. o sygn. II K 211/08, Sądu Rejonowego w Chrzanowie o sygn. II K 119/13 kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności i wymierzył karę łączną 2 lat i 7 miesięcy pozbawienia wolności,

- w pkt.7 c, d, e, h, j, tj. Sądu Rejonowego w Chrzanowie o sygn. II K 119/13 kary ograniczenia wolności i wymierzył karę łączną 6 miesięcy ograniczenia wolności zobowiązując skazanego do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie;

II. na podstawie art. 572 k.p.k. w pozostałym zakresie postępowanie umorzył;

III. na podstawie art. 577 k.p.k. zaliczył skazanemu na poczet orzeczonych kar pozbawienia wolności okresy odbytych kar w sprawie Sądu Rejonowego w Będzinie o sygn. II K 1172/02 i Sądu Rejonowego w Katowicach o sygn. III K 1118/03 na poczet kary łącznej 2 lat pozbawienia oraz okresy odbytych kar w sprawie Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej o sygn. II K 1485/09, Sądu Rejonowego w Wołominie o sygn. II K 90/09 na poczet kary łącznej 2 lat i 7 miesięcy pozbawienia wolności.

IV. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. B. K. kwotę 147,60 zł tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą obronę udzieloną z urzędu;

V. zwolnił skazanego od ponoszenia wydatków związanych z wydaniem wyroku łącznego obciążając nimi Skarb Państwa.

Prokurator zaskarżył wyrok w całości zarzucając obrazę art. 85 k.k. poprzez nie objęcie wyrokiem łącznym II K 171/13 czynu z art. 79 ust. 4 ustawy o rachunkowości popełnionego w dniu 15 lipca 2011 r., za który Z. S. został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Chrzanowie, sygn. akt II K 119/13 z dnia 1 lutego 2013 r., pomimo spełnienia ustawowych przesłanek do objęcia wyrokiem łącznym.

Na tej podstawie Prokurator domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gorzowie Wielkopolskim.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Wniesiona apelacja okazała się zasadna, albowiem wywołana nią kontrola instancyjna doprowadziła do rozstrzygnięcia w postulowanym przez skarżącego kierunku.

Już analiza treści zaskarżonego wyroku ujawnia, że Sąd Okręgowy przy wydaniu wyroku łącznego i orzekaniu kar łącznych dopuścił się rażącej obrazę prawa materialnego, a mianowicie art. 85 k.k. oraz art. 91 § 2 k.k., mającej wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Za punkt wyjścia przyjęć należy uwagę natury ogólnej wynikającą z treści przepisu z art. 569 § 1 k.p.k., zgodnie z którym wyrok łączny wydaje się, jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej w stosunku do osoby skazanej wyrokami różnych sądów. Zasady orzeczenia kary łącznej regulują natomiast przepisy art. 85 i następne Kodeksu karnego. Wynika z nich, że kara łączna będąc instytucją prawa karnego materialnego, w żadnym wypadku nie prowadzi do mechanicznego połączenia kar jednostkowych, lecz jest instytucją służącą do przekształcenia orzeczonych kar jednostkowych w jedną całość, nie powodując zarazem normatywnego unicestwienia tych kar (por. Buchała, Glosa do wyroku SN z dnia 22 marca 1973 r., I KR 425/72, s. 178-179).

I tak, przepis z art. 85 § 1 k.k. stanowi, że jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną. Zgodnie natomiast z brzmieniem przepisu z art. 86 § 1 k.k. sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy.

Zakres zastosowania przepisu z art. 85 k.k. został jednak w obecnej ustawie ograniczony ze względu na wprowadzenie instytucji ciągu przestępstw (art. 91 k.k.), w wypadku którego nie wymierza się kary łącznej. Wymogiem realnego zbiegu jest więc to, aby przestępstwa popełnione w opisanych w art. 85 k.k. warunkach nie pozostawały w ciągu przestępstw uregulowanym w art. 91 k.k. Ustawa wyraźnie dopuszcza bowiem pozostawanie dwóch lub więcej ciągów przestępstw lub ciągu przestępstw oraz innego przestępstwa w realnym zbiegu. Następuje to wówczas, gdy ostatnie przestępstwo składające się na którykolwiek z tych ciągów zostało popełnione zanim zapadł choćby nieprawomocny wyrok za którykolwiek z tych ciągów przestępstw. W rachubę mogą wchodzić zarówno ciągi równoległe temporalnie, jak i ciągi popełnione w następstwie czasowym. W takim wypadku sąd orzeka kary za każdy ze zbiegających się ciągów osobno, a następnie wymierza karę łączną uwzględniając reguły określone w art. 85 – 90 k.k. Analogicznie postępuje się wówczas, gdy sprawca dopuścił się w realnym zbiegu ciągu przestępstw oraz innego przestępstwa. Przepis z art. 91 k.k. stanowi więc *lex specialis* w stosunku do cytowanej normy z przepisu art. 85 k.k. Oznacza to, że wykładnia przepisu z art. 85 k.k. musi być dokonywana łącznie z wykładnią art. 91 § 1 k.k. z punktu widzenia elementów określających zakres zastosowania instytucji zbiegu przestępstw oraz ciągu przestępstw. Nie zachodzi więc taka sytuacja, w której jeden stan faktyczny obejmujący dwa co najmniej popełnione przez tego samego sprawcę przestępstwa może podpadać jednocześnie pod art. 85 i następne i art. 91 k.k. Oczywiście jest, że skoro art. 85 k.k. określa zasady orzekania kary łącznej w przypadku, gdy sprawca popełnił przypisane mu przestępstwa w ich realnym zbiegu, a art. 91 § 2 k.k. dotyczy sytuacji, w której sprawca popełnił w warunkach określonych w art. 85 k.k. dwa lub więcej ciągów przestępstw określonych w § 1 art. 91 k.k. lub ciąg przestępstw oraz inne przestępstwo, to powołanie w podstawie prawnej wymiaru kary łącznej art. 85 k.k. i art. 91 § 2 k.k. jest wadliwe (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 30 maja 2006 r., II AKa 126/06, Prok.i Pr.-wkł. 2007/2/14).

Niewątpliwie w niniejszej sprawie jest to, że Sąd Okręgowy obowiązany był orzec karę łączną sprawcy, któremu wymierzono kary jednostkowe za ciągi przestępstw i za inne przestępstwa. W takiej sytuacji, podstawą prawną wymiaru kary łącznej winien być art. 91 § 2 k.k. i tylko ten przepis należy powoływać, konstruując wyrok. Określa on jednoznacznie, jak należy postępować w razie zbiegu ciągu przestępstw i innego przestępstwa i dlatego też zbędne jest wskazywanie jako postawy prawnej wymiaru kary łącznej również art. 86 § 1 k.k., bo zasady orzekania kary łącznej w takiej sytuacji są określone w art. 91 § 2 k.k., zgodnie z którym jeżeli sprawca w warunkach określonych w art. 85 popełnia dwa lub więcej ciągów przestępstw określonych w § 1 lub ciąg przestępstw oraz inne przestępstwo, sąd orzeka karę łączną, stosując odpowiednio przepisy tego rozdziału. „Odpowiednie” stosowanie art. 86 k.k. oznacza zaś, że w sytuacji określonej w art. 91 § 2 k.k. sąd ma wymierzyć karę łączną - nie w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, z uwzględnieniem górnych granic poszczególnych rodzajów kar wskazanych w art. 86 § 1 k.k. lecz - w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za ciąg przestępstw lub za jednostkowe czyny, w zależności od tego która z nich jest surowsza, do sumy orzeczonych w danym postępowaniu kar za ów ciąg lub ciągi przestępstw i za czyny jednostkowe, oczywiście z uwzględnieniem górnych granic poszczególnych rodzajów kar (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2008 r., V KK 215/08). Taka konstrukcja kary łącznej w przypadku ciągu przestępstw pozostaje też spójna z założeniem, że Sąd orzekający w sprawie o wydanie wyroku łącznego nie może ponownie rozstrzygać o kwestiach przesądzonych już w wyrokach ustalających kary podlegające połączeniu. Zawarte w art. 85 k.k. sformułowanie „sąd orzeka karę łączną biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa” przesądza, że granice kary łącznej w każdym wypadku wyznaczają odpowiednio – najsurowsza wymierzona już kara jednostkowa oraz suma kar jednostkowych, wymierzonych za zbiegające się przestępstwa. Wskazane tu reguły całkowicie pominął Sąd I instancji przy wydaniu wyroku łącznego.

Choć zatem prawidłowo Sąd Okręgowy przyjął, że wyrokiem chronologicznie pierwszym w sprawie jest orzeczenie Sądu Rejonowego w Będzinie z dnia 13 listopada 2002 r., sygn. akt II K 1172/02, to już przy połączeniu kar w nim

orzeczonych z karami orzeczonymi w kolejnym wyroku Sądu Rejonowego w Katowicach z dnia 4 listopada 2004 r., sygn. akt III K 1118/03, całkowicie abstrahował od regulacji z art. 91 § 2 k.k., pomijając że drugi ze wskazanych wyroków jest skazującym Z. S. właśnie w warunkach ciągu przestępstw (art. 91 § 1 k.k.).

Jeszcze bardziej jaskrawe naruszenie wskazanych przepisów widoczne jest jednak przy rozstrzygnięciu o połączeniu kar orzeczonych wobec skazanego wyrokami Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej o sygn. II K 1485/09, Sądu Rejonowego w Wołominie o sygn. II K 90/09, Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. o sygn. II K 211/08 oraz częściowo Sądu Rejonowego w Chrzanowie o sygn. II K 119/13. W tym przypadku Sąd Okręgowy nie tylko bowiem pominął, że wyrokiem Sądu Rejonowego w Chrzanowie z dnia 1 lutego 2013 r., sygn. akt II K 119/13, wymierzono wobec Z. S. dwie kary jednostkowe za dwa ciągi przestępstw, a następnie karę łączną za te dwa ciągi, ale ponadto dokonał rozłączenia poszczególnych przestępstw z przyjętych w wyroku ciągów, dowolnie je umiejscawiając na potrzeby wydania kary łącznej przy ścisłym zastosowaniu przepisu art. 85 k.k. Tym samym Sąd Okręgowy dopuścił się ewidentnej obrazy art. 91 § 2 k.k. i przez to ingerował w prawomocny wyrok skazujący Z. S. za ciąg przestępstw, a przede wszystkim w orzeczoną za poszczególne ciągi przestępstw karę. Konstrukcja taka już z gramatycznego punktu widzenia jest niezrozumiała. Wbrew sentencji rozstrzygnięcia, Sąd nie mógł bowiem połączyć kar orzeczonych wobec skazanego w wyroku Sądu Rejonowego w Chrzanowie z dnia 1 lutego 2013 r. za czyny opisane w pkt 7 lit a, b, f, g, skoro za czyny te nie zostały wymierzone jednostkowe kary ograniczenia wolności, a wchodziły one w skład dwóch odrębnych ciągów przestępstw, za które orzeczono dwie jednostkowe kary ograniczenia wolności przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k. Wreszcie też, sposób ustalenia kary łącznej przyjęty w zaskarżonym rozstrzygnięciu wpłynął na wadliwe oznaczenie cesury czasowej popełnionych przestępstw, umożliwiając jej orzeczenie.

Ponad wskazane dotychczas uchybienia Sąd Apelacyjny dostrzega, że w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia brak jest też jakichkolwiek argumentów na okoliczność rozstrzygnięcia zawartego w punkcie II. zaskarżonego wyroku, co jednak w połączeniu z przedstawionymi powyżej uwagami, czyni instancyjną kontrolę w tym zakresie przedwczesną.

Wszystkie wskazane uchybienia odnoszące się nie tylko do zaskarżonego orzeczenia, ale także do jego części motywacyjnej powodują, że orzeczenie Sądu Okręgowego należało uchylić i sprawę Z. S. przekazać Sądowi Okręgowemu w Gorzowie Wlkp. do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy obowiązkiem Sądu rozstrzygającego będzie ponowne przeanalizowanie ujawnionych w aktach sprawy wyroków i mając na uwadze stwierdzone przez Sąd Apelacyjny uchybienia, z właściwym zastosowaniem przepisów prawa materialnego wydać orzeczenie bacząc też na to by część rozstrzygająca została w sposób prawidłowy przedstawiona w jego części motywacyjnej o ile zajdzie konieczność sporządzenia uzasadnienia wyroku.